

**การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของบุคคลสาธารณะ ตามพระราชบัญญัติ
คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 : กรณีกิจกรรมสื่อมวลชนและกิจกรรมของสภา***

ญาณิศา ยอดประเสริฐ**

1. บทนำ

ในปัจจุบัน กลุ่มบุคคลสาธารณะ เช่น นักการเมือง นักแสดง นักร้อง บุคคลในสังคมชั้นสูง นักกีฬา นักธุรกิจ หรือข้าราชการที่มีตำแหน่งสูงมักถูกละเมิดความเป็นส่วนตัวโดยไม่มีขอบเขตอันทำให้บุคคลดังกล่าวได้รับความเดือดร้อนเสียหาย แม้ว่าจะเป็นที่ยอมรับว่าบุคคลสาธารณะดังกล่าวนั้นมีความเป็นส่วนตัวที่เข้มข้นต่ำกว่าบุคคลธรรมดาทั่วไปและประชาชนมักให้ความสนใจ แต่อย่างไรก็ตามก็ตามบุคคลสาธารณะก็ควรได้รับความเคารพและไม่ถูกก้าวร้าวในชีวิตส่วนตัวเช่นเดียวกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกิจกรรมของสื่อมวลชนที่มักเผยแพร่ข้อมูลส่วนบุคคลของบุคคลสาธารณะอย่างไม่มีขอบเขต

นอกจากนี้ กรณีของสมาชิกสภาซึ่งเป็นบุคคลสาธารณะที่มีประโยชน์เกี่ยวข้องกับประโยชน์สาธารณะของประเทศจึงต้องถูกตรวจสอบความโปร่งใสในการทำงาน โดยมีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 กำหนดหน้าที่และอำนาจไว้ แต่บางครั้งก็ถูกก้าวล่วงความเป็นส่วนตัวในเรื่องที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับหน้าที่และอำนาจ

ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 มาตรา 4 มีข้อยกเว้นที่ไม่นำพระราชบัญญัติฉบับนี้มาใช้กับกิจกรรมสื่อมวลชนตาม (3) และกิจกรรมของสภาตาม (4) ดังนั้น เพื่อศึกษาว่าข้อยกเว้นที่ไม่นำกฎหมายข้อมูลส่วนบุคคลมาใช้ในการรายงานข่าวของบุคคลสาธารณะและการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลตามหน้าที่และอำนาจของสมาชิกสภาตามที่รัฐธรรมนูญให้อำนาจไว้ควรมีขอบเขตเพียงใด เพื่อให้มีแนวทางการบังคับใช้ให้เกิดความชัดเจนและไม่เป็นการก้าวล่วงความเป็นส่วนตัวของบุคคลสาธารณะโดยไม่มีขอบเขต

---

* เรียบเรียงจากวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของบุคคลสาธารณะตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 : กรณีกิจกรรมสื่อมวลชนและกิจกรรมของสภา” หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ดังมีรายนามต่อไปนี้ รองศาสตราจารย์ฐิติพันธุ์ เชื้อบุญชัย ประธานกรรมการ รองศาสตราจารย์ ดร.ณรงค์เดช สรุโฆษิต, อาจารย์ ดร.พีรพัฒน์ โชคสุวัฒน์สกุล กรรมการ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิยะบุตร บุญอร่ามเรือง อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

** นิสิตในหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขานิติศาสตร์ หมวดวิชากฎหมายเอกชนและธุรกิจ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2. ผลของการศึกษา

2.1 บรรทัดฐานในการคุ้มครองบุคคลสาธารณะของศาลฎีกาไทย

ต้นแบบของการจำแนกประเภทบุคคลสาธารณะมาจากแนวคำพิพากษาของศาลประเทศสหรัฐอเมริกา เริ่มจากคดี New York Times Co. v. Sullivan ที่วางหลักเกณฑ์อันเป็นการเพิ่มภาระการพิสูจน์หลัก Actual Malice ให้กับโจทก์ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่รัฐและฟ้องคดีหมิ่นประมาทต่อสื่อมวลชนซึ่งเป็นจำเลยในคดีนั้น และต่อมาศาลได้สานต่อหลักการดังกล่าวในคดี Gertz v. Robert Welch, Inc., ซึ่งในคดีนี้ศาลวินิจฉัยว่าหลัก Actual Malice ที่โจทก์ต้องพิสูจน์นั้น ไม่เพียงแต่ใช้กับกรณีที่โจทก์เป็นเจ้าหน้าที่รัฐเท่านั้น แต่ใช้กับกรณีที่โจทก์เป็นบุคคลสาธารณะด้วย เนื่องจากศาลสหรัฐอเมริกาเห็นว่าสื่อมวลชนไม่จำเป็นต้องหลีกเลี่ยงการนำเสนอข่าวสารอันจะทำให้บุคคลผู้ตกเป็นข่าวเสียหายต่อชื่อเสียง เกียรติยศ トラบที่ช่าวนั้นเป็นความจริง และไม่ได้เกิดจากเจตนาชั่วร้ายของสื่อที่มุ่งทำลายชื่อเสียงของผู้เสียหาย โดยจากแนวคำพิพากษาดังกล่าวสามารถจำแนกบุคคลสาธารณะออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

(1) บุคคลสาธารณะทั่วไป (General Public Figures : GPF) บุคคลสาธารณะที่มีความเกี่ยวข้องกับประโยชน์มหาชนโดยตรง¹ เช่น นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี วุฒิสมาชิก สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร นักการเมือง เจ้าหน้าที่รัฐ เป็นต้น

(2) บุคคลสาธารณะบางสถานการณ์ (Limited Purpose Public Figures : LPF) คือ บุคคลสาธารณะที่มีสภาพเป็นบุคคลสาธารณะเฉพาะด้านที่มีความโดดเด่นในสาขาเฉพาะเท่านั้น เช่น นักแสดง นักร้อง นักกีฬา เป็นต้น

(3) บุคคลสาธารณะโดยไม่สมัครใจ (Involuntary Public Figures : IPF) คือ บุคคลธรรมดาที่ได้รับความสนใจจากเหตุการณ์หนึ่งเหตุการณ์ใดเพียงชั่วขณะเท่านั้น

สำหรับประเทศไทย ไม่มีความชัดเจนในเรื่องการกำหนดนิยามและประเภทของบุคคลสาธารณะไว้ชัดเจนโดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคคลสาธารณะโดยไม่สมัครใจ ซึ่งจากที่ผู้เขียนศึกษาพบเพียงคำพิพากษาของศาลฎีกาในเรื่องหมิ่นประมาทบุคคลสาธารณะ 2 ประเภท คือ บุคคลสาธารณะทั่วไป และบุคคลสาธารณะบางสถานการณ์ที่ศาลยอมรับว่าบุคคล 2 ประเภทนี้เป็นบุคคลสาธารณะที่จะต้องถูกวิพากษ์วิจารณ์ได้ และได้รับความคุ้มครองในความสัมพันธ์ในระดับที่ต่ำกว่าบุคคลธรรมดา และศาลพิเคราะห์จากข้อความหรือถ้อยคำที่เผยแพร่ว่ามีลักษณะเป็นเรื่องส่วนตัวหรือเป็นเรื่องที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมมากกว่าการพิจารณาสถานะบุคคล โดยสรุปบรรทัดฐานในการคุ้มครองบุคคลสาธารณะของศาลฎีกาไทยได้ ดังนี้

¹ ทวีเกียรติ มินะกนิษฐ, "สาธารณะ," บทความทางวิชาการจลนิตี (พฤษภาคม - มิถุนายน 2552), หน้า 52.

ประเภท	บรรทัดฐานของศาลฎีกาไทย
GPF	ศาลฎีกาไทยวินิจฉัยในประเด็นตำแหน่งหน้าที่การงานของคุณคคลว่าเกี่ยวข้องกับประโยชน์ส่วนรวมหรือไม่ เช่น เป็นรัฐมนตรี นักการเมือง หรือข้าราชการที่มีตำแหน่ง โดยยอมรับว่าคุณคคลสาธารณะประเภทนี้คือบุคคลสาธารณะที่ <ul style="list-style-type: none"> - ถูกติชมด้วยความชอบธรรมอันเป็นวิสัยของประชาชนที่จะกระทำได้ และต้องประกอบกับการค้นคว้าข้อเท็จจริงอันเป็นมูลเหตุให้ติชมได้² มิใช่เป็นการติชมแบบลอย ๆ ไม่มีข้อเท็จจริงสนับสนุน - มีสิทธิของความเป็นส่วนตัวในประเด็นที่ไม่เกี่ยวกับประโยชน์ส่วนรวม มิใช่ว่าเมื่อเป็นบุคคลสาธารณะแล้วจะทำให้สิทธิในความเป็นส่วนตัวต้องสูญสิ้นไปทั้งหมด³
LPF	ศาลฎีกาไทยวินิจฉัยว่าเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับด้านที่เป็นบุคคลสาธารณะหรือไม่ <ul style="list-style-type: none"> - หากบุคคลสาธารณะนั้นกระทำในสิ่งที่ไม่ถูกต้องสมควรอันจะส่งผลกระทบต่อบทบาทของความเป็นบุคคลสาธารณะก็เป็นเรื่องที่ประชาชนชอบที่จะติชมได้ โดยต้องมีข้อเท็จจริงให้อ้างอิงสำหรับการติชมเช่นเดียวกัน - แต่หากเป็นประเด็นอันเป็นเรื่องส่วนตัวที่ไม่เกี่ยวข้องกับความเป็นบุคคลสาธารณะก็ยังคงได้รับความคุ้มครองในความเป็นส่วนตัว⁴
IPF	ศาลฎีกาไทยยังไม่เคยมีคำวินิจฉัยสำหรับบุคคลสาธารณะประเภทนี้

ที่มา : ผู้เขียนรวบรวมจากคำพิพากษาศาลฎีกาไทย และคำวินิจฉัยของศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรป

2.2 การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของบุคคลสาธารณะในกิจการสื่อมวลชน

ผู้ศึกษาได้รวบรวมคำพิพากษาศาลฎีกาและคำวินิจฉัยของศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรปในประเด็นที่เกี่ยวข้อง โดยจัดกลุ่มตามหลักเกณฑ์รูปแบบการละเมิดความเป็นส่วนตัวของ Prosser อันแบ่งได้ 4 รูปแบบ ได้แก่⁵ (1) การรุกรานสิทธิส่วนบุคคล (2) การเปิดเผยเรื่องส่วนตัว (3) การฝ่าฝืนความจริง และ (4) การใช้ชื่อหรือภาพเพื่อหาผลประโยชน์ สำหรับกิจการของสื่อมวลชนอันเป็นการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลของบุคคลสาธารณะนั้น ผู้เขียนพบรูปแบบการละเมิดความเป็นส่วนตัว 2 รูปแบบ คือ การเปิดเผยเรื่องส่วนตัว และการฝ่าฝืนความจริง

จากที่ผู้เขียนศึกษาพบว่าสื่อมวลชนที่จะได้รับยกเว้นให้รายงานข่าวของบุคคลสาธารณะในประเทศไทยมีขอบเขตที่สอดคล้องกับมาตรฐานสากล กล่าวคือ ยอมรับให้มีการรายงานข่าวของบุคคลสาธารณะและถูกวิพากษ์วิจารณ์ได้ โดยพิจารณาเนื้อหาข่าวว่าเกี่ยวข้องกับประโยชน์สาธารณะหรือไม่ ประกอบกับบริบทสังคมรวมทั้งความสนใจของประชาชนในขณะนั้น แต่หากพิจารณาแล้วเห็นว่าไม่เกี่ยวกับ

² คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 12411/2557

³ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4893/2558

⁴ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5249/2542

⁵ William L. Prosser, "Privacy," *California Law Review* 43 (Seabury Press, 1960), Page 145.

ประโยชน์ส่วนรวม บุคคลสาธารณะย่อมได้รับความคุ้มครองในความเป็นส่วนตัว ทั้งนี้ยังต้องดูความสุจริตของสื่อมวลชนในการนำเสนอข่าวด้วย แต่ประเทศไทยไม่มีกฎหมายหรือคำพิพากษาระบุชัดเจนในเรื่องขอบเขตของการรายงานข่าวและประเภทของบุคคลสาธารณะโดยเฉพาะบุคคลสาธารณะประเภท IPF ซึ่งสรุปขอบเขตการรายงานข่าวของกิจกรรมสื่อที่ได้รับยกเว้นตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ของบุคคลสาธารณะแต่ละประเภทได้ ดังนี้

(1) บุคคลสาธารณะทั่วไป

การรายงานข่าวของบุคคลสาธารณะประเภทนี้ที่ได้รับยกเว้นให้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลได้ คือเป็นประเด็นที่ศาลพิจารณาว่าเป็นประโยชน์สาธารณะอันจำเป็นต้องเปิดเผยให้ประชาชนทราบ⁶ แต่หากเป็นเรื่องอื่นซึ่งไม่เกี่ยวกับประโยชน์สาธารณะ บุคคลสาธารณะย่อมได้รับความคุ้มครองในความเป็นส่วนตัว⁷ และสื่อมวลชนไม่ได้รับยกเว้นให้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล ทั้งนี้ สื่อมวลชนซึ่งเป็นผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลจะต้องนำเสนอข่าวตามจริยธรรมของวิชาชีพสื่อมวลชน⁸

(2) บุคคลสาธารณะบางสถานการณ์

การรายงานข่าวของบุคคลสาธารณะประเภทนี้ที่ได้รับยกเว้นให้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลได้ คือต้องเป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับมิติในด้านที่มีบทบาทโดดเด่น⁹ และประเด็นที่อาจส่งผลกระทบต่อหน้าที่การทำงานที่ทำให้เขาเป็นบุคคลสาธารณะนั้น ดังนั้น ประเด็นอื่นซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับด้านที่โดดเด่นของบุคคลสาธารณะ บุคคลสาธารณะย่อมได้รับความคุ้มครองในความเป็นส่วนตัว¹⁰ และสื่อมวลชนไม่ได้รับยกเว้นให้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล และสื่อมวลชนซึ่งเป็นผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลเองจะต้องมีจริยธรรมต่อการนำเสนอข่าวเช่นเดียวกัน¹¹

(3) บุคคลสาธารณะโดยไม่สมัครใจ

สำหรับประเทศไทยยังไม่มีมาตรฐานในการพิจารณาคดีบุคคลสาธารณะประเภทนี้แยกต่างหาก ดังเช่นบุคคลสาธารณะ 2 ประเภทแรก

โดยผู้ศึกษาได้รวบรวมคำพิพากษาในประเด็นที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

⁶ คำพิพากษาฎีกาที่ 7435/2541

⁷ คำพิพากษาฎีกาที่ 4893/2558

⁸ คำพิพากษาฎีกาที่ 6990/2539

⁹ คำพิพากษาฎีกาที่ 3/2542

¹⁰ คำพิพากษาฎีกาที่ 5249/2542

¹¹ คำพิพากษาฎีกาที่ 2673/2547

ข้อ	คำพิพากษา	การเปิดเผย	อาชีพ	ข้อมูลส่วนบุคคล	ประเด็น	การละเมิดความเป็นส่วนตัว	ความผิด	เหตุผล
บุคคลสาธารณะทั่วไป								
1	4893/2558	หนังสือพิมพ์	รัฐมนตรี	ชื่อ, รูปภาพ	การมีเพศสัมพันธ์	เปิดเผยเรื่องส่วนตัว	ละเมิด ป.พ.พ. ม. 420	ละเมิดสิทธิของความเป็นส่วนตัว
2	Édition Plon v. France	หนังสือ	ประธานาธิบดี	ข้อมูลทางการแพทย์	การรักษาระหว่างดำรงตำแหน่ง	เปิดเผยเรื่องส่วนตัว	ละเมิดอนุสัญญาฯ ม.10	เป็นประเด็นที่ประชาชนควรรับทราบ
3	2991/2557	หนังสือพิมพ์	รัฐมนตรี	ชื่อ	สนับสนุนฝ่ายที่ไม่เห็นด้วยกับรัฐบาลในประเทศที่เกิดความรุนแรง	ฝ่าฝืนความจริง	ป.อ. ม.328	ยอมรับในชั้นเปิดความว่าทราบข้อความที่ตีพิมพ์ไม่เป็นความจริง
4	6060/2548	หนังสือพิมพ์	สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร	ชื่อ	ทราบว่ามีการทุจริตคดีกองธนาการแต่กลับเพิกเฉย	ฝ่าฝืนความจริง	ป.อ. ม.328	ไม่ได้ตรวจสอบข้อเท็จจริงของแหล่งที่มา
5	4595/2543	หนังสือพิมพ์	สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร	ชื่อ	มีส่วนพัวพันกับยาเสพติด	ฝ่าฝืนความจริง	ละเมิด ป.พ.พ. ม.423	ไม่ได้ตรวจสอบข้อเท็จจริงของแหล่งที่มา
6	3520/2543	หนังสือพิมพ์	ผู้ว่าการไฟฟ้า	ชื่อ	อนุมัติโครงการให้เอื้อประโยชน์กับตน	ฝ่าฝืนความจริง	ป.อ. ม.328	เข้าใจคลาดเคลื่อนไปจากความจริง
7	6990/2539	หนังสือพิมพ์	สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร	ชื่อ	ฉ้อโกงแรงงานไปยังต่างประเทศ	ฝ่าฝืนความจริง	ป.อ. ม.328	นำเสนอข่าวไม่ตรงกับความจริงที่ได้จากแหล่งข้อมูล
8	13692/2557	รายการโทรทัศน์	ผู้อำนวยการส่วนสังกัดกระทรวงฯ	ชื่อ	เป็นผู้สั่งการให้มีการยุติการประท้วง	ฝ่าฝืนความจริง	ยกเว้นความผิด ป.อ. ม.329	มีหลักฐานเป็นหนังสือจากราชการ
9	12411/2557	หนังสือพิมพ์	หัวหน้าหน่วยจัดการต้นน้ำแม่สลอง	ชื่อ	การออกโฉนดทับพื้นที่ป่า	ฝ่าฝืนความจริง	ยกเว้นความผิด ป.อ. ม.329	มีข้อมูลมาจากทางราชการ
10	3553/2550	หนังสือพิมพ์	ผู้ช่วยเลขาธิการรัฐมนตรี	ชื่อ, รูปภาพ	รับสินบน	ฝ่าฝืนความจริง	ยกเว้นความผิด ป.อ. ม.329	อ้างอิงจากรายงานการอภิปรายในสภาฯ
11	3654/2543	หนังสือพิมพ์	ผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ	ข้อมูลในคำฟ้อง	รายงานข่าวว่าผู้นั้นถูกฟ้องเป็นคดี	ฝ่าฝืนความจริง	ยกเว้นความผิด ป.อ. ม.329	อ้างอิงข้อมูลจากกระบวนการพิจารณาคดีในศาล
12	7435/2541	หนังสือพิมพ์	สมาชิกสภาจังหวัดตามคำสั่งกรมตำรวจ	ชื่อ	ถูกไล่ออกจากราชการเพราะประพฤติผิดวินัยร้ายแรง	ฝ่าฝืนความจริง	ยกเว้นโทษ ป.อ. ม.330	มีข้อมูลจากคำสั่งกรมตำรวจ
13	Krasulya v. Russia	หนังสือพิมพ์	ผู้ว่าการภูมิภาค	ชื่อ	กีดกันสมาชิกสภาให้เปลี่ยนแปลงกฎหมาย และวิจารณ์ว่าไม่ละเอียด	ฝ่าฝืนความจริง	ละเมิดอนุสัญญาฯ มาตรา 10	อ้างอิงจากเอกสารการประชุม

ข้อ	คำพิพากษา	การเปิดเผย	อาชีพ	ข้อมูลส่วนบุคคล	ประเด็น	การละเมิดความเป็นส่วนตัว	ความผิด	เหตุผล
14	Grinberg v. Russia	หนังสือพิมพ์	ผู้ว่าการภูมิภาค	ชื่อ	ใช้อำนาจฟ้องเพื่อให้ได้รับโทษ, สนับสนุนการฆ่าเด็กวัย 18	ฝ่าฝืนความจริง	ละเมิดอนุสัญญาฯ มาตรา 10	เป็นการวิจารณ์ในประเด็นทางการเมือง
15	Oberschlick v. Austria	หนังสือพิมพ์	สมาชิกพรรคการเมือง	ชื่อ	นโยบายพรรคมีแนวคิดที่เอื้อต่อนาซี	ฝ่าฝืนความจริง	ละเมิดอนุสัญญาฯ มาตรา 10	เป็นการวิจารณ์โดยอ้างอิงจากนโยบายพรรค
16	Lingens v. Austria	หนังสือพิมพ์	หัวหน้าพรรคการเมือง	ชื่อ	มีทัศนคติเอื้อต่อนาซี	ฝ่าฝืนความจริง	ละเมิดอนุสัญญาฯ มาตรา 10	เป็นการแทรกแซงมิให้สื่อมีส่วนร่วมอภิปรายทางการเมือง
17	9362/2557	หนังสือพิมพ์	สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด	ไม่สามารถเจาะจงได้	ทุจริตงบประมาณ	-	ไม่มีความผิด	กล่าวถึงสมาชิกทั้งหมด โจทก์เป็นเพียงหนึ่งในนั้น
18	5918/2557	หนังสือพิมพ์	ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ	ไม่สามารถเจาะจงได้	พฤติกรรมไม่เหมาะสมในทางชู้สาว หัวงู	-	ไม่มีความผิด	ไม่มีตอนใดระบุว่าโจทก์เป็นเพียงความเข้าใจของโจทก์เท่านั้น
19	1513/2551	หนังสือพิมพ์	ผู้บังคับการตำรวจนครบาล	ไม่สามารถเจาะจงได้	รับสินบน	-	ไม่มีความผิด	ระบุแค่อักษรย่อ ไม่มีนามสกุลและที่ทำงาน
20	3167/2545	หนังสือพิมพ์	ผู้บัญชาการสอบสวนกลาง	ไม่สามารถเจาะจงได้	โรจจิต บ้าอำนาจ	-	ไม่มีความผิด	ไม่สามารถระบุตัวได้
บุคคลสาธารณะบางสถานการณ์								
21	Axel Springer AG v. Germany	หนังสือพิมพ์	นักแสดง	ชื่อ, รูปภาพ, การพิจารณาคดีในศาล	มียาเสพติดในครอบครอง	เปิดเผยเรื่องส่วนตัว	ละเมิดอนุสัญญาฯ มาตรา 10	เป็นเพียงการรายงานสถานการณ์ในการจับกุมและผลของการดำเนินคดี
22	5249/2542	หนังสือพิมพ์	นักแสดง	ชื่อ	การมีเพศสัมพันธ์	ฝ่าฝืนความจริง	ป.อ. ม.328	เป็นความเท็จ
23	1312/2542	หนังสือพิมพ์	กรรมการผู้จัดการใหญ่ธนาคาร	ชื่อ	โดนไล่ออกเนื่องจากปล่อยสินเชื่อไม่ถูกต้อง	ฝ่าฝืนความจริง	ป.อ. ม.328	เสนอข่าวผิดไปความจริงโดยไม่คำนึงถึงผู้เสียหาย
24	3/2542	หนังสือพิมพ์	นางงามจักรวาล	ชื่อ, ตำแหน่ง	ค่าจ้างงานถ่ายแบบปี	ฝ่าฝืนความจริง	ป.อ. ม.328	ไม่สามารถการอ้างอิงได้ว่าเป็นความจริง
25	2673/2547	หนังสือพิมพ์	เจ้าอาวาสวัด	ชื่อ	ทำผิดระเบียบวินัยสงฆ์	ฝ่าฝืนความจริง	ยกเว้นความผิด ป.อ. ม.329	เสนอข่าวจากข้อมูลที่สื่อปรากฏตัวอยู่ในเวลานั้นเอง
บุคคลสาธารณะโดยไม่สมัครใจ								
26	Biriuk v. Lithuania	หนังสือพิมพ์	ผู้ติดเชื้อ HIV รายแรกของชุมชน	ชีวิตส่วนตัว, ประวัติทางการแพทย์	เป็นผู้ติดเชื้อ HIV	เปิดเผยเรื่องส่วนตัว	ละเมิดอนุสัญญาฯ มาตรา 8	ละเมิดความเป็นส่วนตัวของผู้ร้องอย่างร้ายแรง

ที่มา : ผู้เขียนรวบรวมจากคำพิพากษาศาลฎีกาไทย และคำวินิจฉัยของศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรป

2.3 การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของบุคคลสาธารณะในกิจกรรมของสภา

การทำงานของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา หรือคณะกรรมการตามหน้าที่และอำนาจตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ซึ่งเอกสิทธิ์ที่คุ้มครองตามรัฐธรรมนูญนั้นเป็นคนละส่วนกับการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลซึ่งได้รับยกเว้นตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ในมาตรา 4(4) หมายถึง แม้ว่าการทำตามอำนาจหน้าที่ที่รัฐธรรมนูญให้ไว้จะได้รับเอกสิทธิ์คุ้มครองจากการถูกกล่าวหาทางกฎหมายอาญา กฎหมายแพ่ง เช่น การยื่นกระทู้ถาม การเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจในสภาที่จะไม่ถูกฟ้องหมิ่นประมาทหรือละเมิดได้ แต่กิจกรรมดังกล่าวสมาชิกสภาย่อมต้องเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลในระบบจัดเก็บตามรัฐธรรมนูญทั้งหมด 17 ระบบ ซึ่งข้อมูลส่วนบุคคลที่ต้องเปิดเผยทั้งหมด ได้แก่ ชื่อ-สกุล ตำแหน่ง หมายเลขสมาชิก ชื่อพรรคการเมืองที่สังกัด รูปภาพ ดังนั้นการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลตามกิจกรรมที่รัฐธรรมนูญให้อำนาจไว้จะได้รับยกเว้นตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 มาตรา 4(4) โดยข้อยกเว้นดังกล่าวเป็นประเด็นเฉพาะของสภาในฐานะที่เป็นผู้ควบคุมข้อมูล ไม่ใช่ข้อยกเว้นให้ผู้อื่นประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลของสภาได้ ดังนั้นหากไม่ใช่กิจกรรมของสภาตามที่รัฐธรรมนูญให้อำนาจไว้จึงไม่ได้รับการยกเว้น ซึ่งกิจกรรมที่ได้รับยกเว้นการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 และถูกจัดเก็บไว้ในระบบจัดเก็บตามรัฐธรรมนูญทั้ง 17 ระบบ ได้แก่

Filing System	กลุ่มกิจกรรม	PIIs
1. ญัตติ	*ทุกกลุ่มกิจกรรมในรายการอ้างอิง ¹²	- ชื่อ-สกุล - พรรคการเมือง - หมายเลขสมาชิก
2. ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ	การเสนอและพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ	- ชื่อ-สกุล - พรรคการเมือง - หมายเลขสมาชิก
3. รายงานของคณะกรรมการพิจารณา ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ	การเสนอและพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ	- ชื่อ-สกุล - ตำแหน่ง
4. ร่างพระราชบัญญัติ	การเสนอและพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ	- ชื่อ-สกุล - พรรคการเมือง - หมายเลขสมาชิก
5. รายงานของคณะกรรมการวิสามัญพิจารณา ร่างพระราชบัญญัติ... สภาผู้แทนราษฎร	การเสนอและพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ	- ชื่อ-สกุล - ตำแหน่ง

¹² (1) การตราข้อบังคับการประชุม, (2) การตั้งคณะกรรมการ, (3) การเสนอและพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ, (4) การเสนอและพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ, (5) การอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ, (6) การอภิปรายทั่วไปโดยไม่มีกรรมมติ, (7) การให้ความเห็นชอบนายกรัฐมนตรี, (8) การพิจารณาพระราชกำหนด, (9) การให้ความเห็นชอบในการประกาศสงคราม, (10) การให้ความเห็นชอบหนังสือสัญญา, (11) การให้ความเห็นชอบบุคคลเพื่อดำรงตำแหน่ง, (12) การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ, (13) การติดตาม เสนอแนะ และเร่งรัดการปฏิรูปประเทศ, (14) การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ที่วุฒิสภาหรือสภาผู้แทนราษฎรที่ยังไว้

Filing System	กลุ่มกิจกรรม	PIIs
6. รายงานของคณะกรรมการสิทธิการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ... วุฒิสภา	การเสนอและพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ	- ชื่อ-สกุล - ตำแหน่ง
7. รายงานการพิจารณาศึกษาร่างพระราชบัญญัติ...	การเสนอและพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ	- ชื่อ-สกุล - ตำแหน่ง
8. รายงานของคณะกรรมการสิทธิการร่วมกันเพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ ... สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภา	การเสนอและพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ	- ชื่อ-สกุล - ตำแหน่ง
9. รายงานของคณะกรรมการสิทธิการวิสามัญพิจารณา ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ...	การเสนอและพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ	- ชื่อ-สกุล - ตำแหน่ง - รูปถ่าย
10. รายงานการพิจารณาศึกษาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ...	การเสนอและพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ	- ชื่อ-สกุล - ตำแหน่ง - รูปถ่าย
11. รายงานการประชุมร่วมกันของประธานสภาผู้แทนราษฎร และประธานคณะกรรมการสิทธิการสามัญของสภาผู้แทนราษฎร	การเสนอและพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ	- ชื่อ-สกุล - ตำแหน่ง
12. ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม	การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ	- ชื่อ-สกุล - ตำแหน่ง
13. รายงานของคณะกรรมการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม	การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ	- ชื่อ-สกุล - ตำแหน่ง
14. บันทึกทั่วไป	*ดูกลุ่มกิจกรรมในรายการอ้างอิง ¹³	- ชื่อ-สกุล - ตำแหน่ง - พรรคการเมือง
15. รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร	*ดูกลุ่มกิจกรรมในรายการอ้างอิง ¹⁴	ชื่อ-สกุล
16. รายงานการประชุมวุฒิสภา	*ดูกลุ่มกิจกรรมในรายการอ้างอิง ¹⁵	ชื่อ-สกุล
17. รายงานการประชุมร่วมกันของรัฐสภา	*ดูกลุ่มกิจกรรมในรายการอ้างอิง ¹⁶	ชื่อ-สกุล

ที่มา : ผู้เขียนรวบรวมจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560, ข้อบังคับการประชุมรัฐสภา พ.ศ. 2563, ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562, ข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. 2562 และคู่มือการดำเนินการเกี่ยวกับการเสนอร่างกฎหมาย ญัตติ และกระทู้ถาม

¹³ (1) การเข้าชื่อร้องขอให้ตรวจสอบสมาชิกภาพของสมาชิกสภาสิ้นสุดลง, (2) การเข้าชื่อร้องขอให้มีการประชุมรัฐสภา, (3) การเสนอและพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ, (4) การเสนอและพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ, (5) การตั้งกระทู้ถาม, (6) การเปิดอภิปรายทั่วไปโดยไม่มีการลงมติ, (7) การพิจารณาพระราชกำหนด, (8) การถอดถอนกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

¹⁴ (1) การตราข้อบังคับการประชุม, (2) การตั้งคณะกรรมการสิทธิการ, (3) การเสนอและพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ, (4) การตั้งกระทู้ถาม, (5) การอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ, (6) การเปิดอภิปรายทั่วไปโดยไม่มีการลงมติ, (7) การให้ความเห็นชอบนายกรัฐมนตรี, (8) การพิจารณาพระราชกำหนด

¹⁵ (1) การตราข้อบังคับการประชุม, (2) การตั้งคณะกรรมการสิทธิการ, (3) การเสนอและพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ, (4) การตั้งกระทู้ถาม, (5) การเปิดอภิปรายทั่วไปโดยไม่มีการลงมติ, (6) การพิจารณาพระราชกำหนด, (7) การให้ความเห็นชอบบุคคลเพื่อดำรงตำแหน่ง, (8) การติดตามเสนอแนะ และเร่งรัดการปฏิรูปประเทศ

¹⁶ (1) การเสนอและพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ, (2) การเสนอและพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ, (3) การเปิดอภิปรายทั่วไปโดยไม่มีการลงมติ, (4) การให้ความเห็นชอบในการประกาศสงคราม, (5) การให้ความเห็นชอบหนังสือสัญญา, (6) การแก้ไขรัฐธรรมนูญ, (7) การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ที่วุฒิสภาหรือสภาผู้แทนราษฎรยับยั้งไว้, (8) การให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี

ซึ่งการคุ้มครองความเป็นส่วนตัวของบุคคลได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ซึ่งปรากฏตามมาตรา 32 ว่าบุคคลย่อมมีสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว เกียรติยศ ชื่อเสียง และครอบครัว การกระทำอันเป็นการละเมิดหรือกระทบต่อสิทธิของบุคคล หรือการนำข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้ประโยชน์ไม่ว่าในทางใด ๆ จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเพียงเท่าที่จำเป็นและเพื่อประโยชน์สาธารณะนั้น บทบัญญัตินี้บัญญัติขึ้นเพื่อเป็นบรรทัดฐานเพื่อคุ้มครองความเป็นส่วนตัวของบุคคลทุกคนซึ่งรวมถึงบุคคลสาธารณะก็ได้รับความคุ้มครองเช่นเดียวกัน

จะเห็นได้ว่าเป็นคนละส่วนกับข้อยกเว้นตามเอกสิทธิ์ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 124 เพราะเอกสิทธิ์ให้ความคุ้มครองเฉพาะการทำงานตามหน้าที่และอำนาจของสมาชิกสภาในที่ประชุม

และจะเห็นได้ว่าการคุ้มครองความเป็นส่วนตัวเป็นคนละส่วนกับข้อยกเว้นตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 มาตรา 4(4) เพราะพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวยกเว้นกิจกรรมของสภาซึ่งถูกจัดเก็บอยู่ในระบบจัดเก็บตามรัฐธรรมนูญทั้ง 17 ระบบ แต่กรณีการคุ้มครองความเป็นส่วนตัวไม่ใช่เรื่องระบบจัดเก็บตามรัฐธรรมนูญทั้ง 17 ระบบ

ดังนั้นในหัวข้อนี้ผู้เขียนจะศึกษาบรรทัดฐานการคุ้มครองความเป็นส่วนตัวของสมาชิกรัฐสภาดังกล่าวในมุมมองของศาลไทยและศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรป ในประเด็นที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

ข้อ	คำพิพากษา	การเปิดเผย	ตำแหน่ง	ข้อมูลส่วนบุคคล	ประเด็น	การละเมิดความเป็นส่วนตัว	ความผิด	เหตุผล
1	6747/2560	แถลงข่าวนอกสภา	สมาชิกสภาฯ	ข้อมูลเที่ยวบิน	ใช้สิทธิขึ้นเครื่องบินในการเลื่อนชั้นบินโดยมิชอบ	เปิดเผยเรื่องส่วนตัว	ยกเว้นความผิด ป.อ. ม.329	เป็นการตีชมด้วยความเป็นธรรม
2	5697/2540	อภิปรายในสภา	รัฐมนตรีช่วยฯ	ชื่อ	รับสินบน	ฝ่าฝืนความจริง	ป.อ. ม.326	เป็นการคาดหมายเอาเอง*
3	5730/2550	อภิปรายในสภา	รัฐมนตรี	ชื่อ	ให้บุคคลที่ไม่เกี่ยวข้องเข้าร่วมประชุมการประกาศลอยตัวค่าเงิน	ฝ่าฝืนความจริง	ไม่มีความผิด ป.พ.พ. ม.423	มีพยานเบิกความยืนยัน*
4	6990/2539	แถลงข่าวนอกสภา	สมาชิกสภาฯ	ชื่อ	เกี่ยวข้องกับภารกิจส่งแรงงานไปต่างประเทศ	ฝ่าฝืนความจริง	ยกเว้นความผิด ป.อ. ม.329	มีหลักฐานหนักแน่นเพียงพอ
5	1027/2528	อภิปรายในสภา	สมาชิกสภาฯ	ชื่อ	หลีกเลี่ยงภาษี	ฝ่าฝืนความจริง	ไม่มีความผิด	ได้รับเอกสิทธิ์
6	6060/2548	แถลงข่าวนอกสภา	สมาชิกสภาฯ	ชื่อ	ปิดบังการทุจริตธนาคาร	-	ถอนฟ้องกันก่อน	-
7	Monica Macovei v. Romania	การปราศรัย	สมาชิกสภาฯ	ชื่อ	ทำสัญญาโดยทุจริต	ฝ่าฝืนความจริง	ละเมิด อนุสัญญาฯ ม.10	อ้างอิงจากสัญญาที่ผู้เสียหายลงนาม
8	Savenko (Limonov) v. Russia	วิทยุ	นายกเทศมนตรี	ชื่อ	เป็นผู้ควบคุมระบบตุลาการ	ฝ่าฝืนความจริง	ละเมิด อนุสัญญาฯ ม.10	เป็นการวิจารณ์ที่อ้างอิงจากคำพิพากษาศาลในคดีก่อน ๆ
9	Kubaszewski v. Poland	อภิปรายในสภา	สมาชิกสภาฯ	ชื่อ	ใช้งบประมาณอย่างไม่เหมาะสม	ฝ่าฝืนความจริง	ละเมิด อนุสัญญาฯ ม.10	ตรวจสอบจากงบประมาณแล้วจึงวิจารณ์เช่นนั้น
10	Castells v. Spain	บทความ	รัฐบาล	ไม่สามารถ เจาะจงได้	รัฐบาลมีส่วนร่วมในการสังหารนักกิจกรรม	ฝ่าฝืนความจริง	ละเมิด อนุสัญญาฯ ม.10	การวิจารณ์ดังกล่าวอ้างอิงจากข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน

ที่มา : ผู้เขียนรวบรวมจากคำพิพากษาศาลฎีกาไทย และคำวินิจฉัยของศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรป

3. บทสรุปและข้อเสนอแนะ

3.1 บทสรุป

สื่อมวลชนที่จะได้รับยกเว้นให้รายงานข่าวของบุคคลสาธารณะในไทยมีขอบเขตที่สอดคล้องกับมาตรฐานสากล แต่ไม่มีกฎหมายหรือคำพิพากษาระบุให้ชัดเจนเทียบเท่า โดยเฉพาะประเภท IPF

สื่อมวลชนจะได้รับยกเว้นให้รายงานข่าวของสมาชิกสภาในฐานะเดียว คือ เป็นบุคคลสาธารณะตามบรรทัดฐานคำพิพากษาของศาลไทย ซึ่งเป็นคนละส่วนกับเอกสิทธิ์ของสมาชิกสภา

ส่วนข้อยกเว้นของกิจกรรมของสภานั้น เป็นประเด็นเฉพาะของสภาในฐานะที่เป็นผู้ควบคุมข้อมูล ไม่ใช่ข้อยกเว้นให้ผู้อื่นประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลของสภาได้

เพราะฉะนั้น กรณีที่สื่อมวลชนรายงานข่าวที่ใช้รายงานจากข้อมูลของรัฐสภาจึงเป็นกรณีที่สื่อมวลชนได้รับยกเว้นตาม 4(3) ให้รายงานข่าวของบุคคลสาธารณะ ไม่ใช่กรณีข้อยกเว้นของกิจกรรมของสภา ตาม 4(4)

ส่วนกรณีพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารราชการ พ.ศ. 2540 ที่กำหนดให้หน่วยงานต้องเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่กำหนดแก่สาธารณะ ตามมาตรา 7 ซึ่งเป็นภารกิจของรัฐที่กฎหมายกำหนดให้เปิดเผยตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 มาตรา 24(4)

3.2 ข้อเสนอแนะ

ผู้เขียนจึงเห็นว่าควรกำหนดมาตรฐานสำหรับทั้งกิจการสื่อมวลชนและกิจกรรมของสภาฯ ให้เป็นรูปธรรมเพื่อให้เกิดความชัดเจนและเป็นมาตรฐานเดียวกันอันจะทำให้ประชาชนทุกคนเข้าใจและสามารถคาดหมายได้ ทั้งยังสามารถบังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนี้

1. สำหรับกิจการสื่อมวลชน

ผู้เขียนเห็นว่าควรเร่งกำหนดมาตรฐานกลางสำหรับบังคับใช้กับกิจการสื่อมวลชนทุกแขนงเพื่อให้เป็นแบบแผนเดียวกัน เช่น กำหนดนิยามและประเภทของบุคคลสาธารณะเพื่อไม่ให้เกิดความยุ่งยากในการตีความ, กำหนดกรอบกว้าง ๆ สำหรับประเด็นที่เกี่ยวข้องกับประโยชน์สาธารณะอันจะเปิดเผยได้โดยอาจแบ่งแยกตามประเภทของบุคคล และมีมาตรการในการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูลอย่างเหมาะสม

2. สำหรับกิจกรรมของสภาฯ

ผู้เขียนเห็นว่าควรมีแนวทางที่ชัดเจนว่าในระบบจัดเก็บตามรัฐธรรมนูญทั้ง 17 ระบบจัดเก็บนั้นจัดเก็บข้อมูลส่วนบุคคลอะไรบ้าง เพื่อให้เกิดความชัดเจนและเป็นแบบแผนเดียวกัน เช่น จัดทำคู่มือ

หรือแนวทางสำหรับการจัดเก็บข้อมูลส่วนบุคคลในระบบจัดเก็บตามรัฐธรรมนูญของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา หรือคณะกรรมการการ เป็นต้น

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ, “สาธารณะ,” บทความทางวิชาการจลนिति (พฤษภาคม - มิถุนายน 2552). หน้า 52.
- คณาธิป ทองรวีวงศ์, “ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลของบุคคลสาธารณะ: กรณีศึกษา เปรียบเทียบกฎหมายสหรัฐอเมริกาและกฎหมายไทย (the Protection of Right to Privacy of Public Figure: A Comparative Study of the Us and Thai Laws),” วารสารวิชาการคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย 7 (มิถุนายน 2558) หน้า 206.
- สำนักกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, “คู่มือการร่างกระทู้ถามและญัตติ (ฉบับปรับปรุง) พ.ศ. 2564”, พฤศจิกายน 2564. หน้า 18 – 40.
- สำนักการประชุมสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, “คู่มือการดำเนินการเกี่ยวกับการเสนอร่างกฎหมาย ญัตติ และกระทู้ถาม”, กุมภาพันธ์ 2562.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560
- ข้อบังคับการประชุมรัฐสภา พ.ศ. 2563
- ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562
- ข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. 2562

ภาษาต่างประเทศ

William L. Prosser, "Privacy," California Law Review 43 (Seabury Press, 1960), Page 145.